

Мат'яш К.
*студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.е.н., доцент,
доцент кафедри безпеки, правоохоронної діяльності
та фінансових розслідувань ТНЕУ
Олійничук О.І.*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Формування правової держави неможливе без демократичної податкової системи, що дасть змогу вибудувати відносини партнерства між податковими органами та платниками податків. Одним з основних аспектів даного питання є гарантії захисту прав та інтересів платників податків і створення реальних умов для їхньої реалізації на практиці.

Захист платників податків можна трактувати як систему юридичних і організаційних гарантій дотримання встановлених вітчизняним правом законних інтересів і прав платників, функціонування якої покликано забезпечити співмірність обмеження прав конкретного платника та інтересів всього суспільства. Крім того, дане поняття можна розглядати як конкретні дії учасників податкових відносин, в тому числі конфліктних, їх представників, спрямовані на забезпечення власних інтересів в процесі розгляду податкових спорів.

Традиційно виділяють дві форми захисту прав платників податків: юрисдикційну – здійснення захисту з залученням державних уповноважених органів, та неюрисдикційну – захист, який здійснює особисто платник без залучення держави.

У Податковому кодексі України (ст. 56) закріплено юрисдикційні способи захисту прав платників податків, адже встановлюється можливість оскаржити рішення контролюючого органу в судовому чи адміністративному порядку [5].

Адміністративний спосіб захисту прав платників податків передбачає оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб відповідного органу до вищого контролюючого органу, тобто в рамках податкової системи. Даний спосіб є досудовим способом врегулювання спору, хоча його наявність не є обов'язковою для подальшого судового розгляду. Прерогативою даного способу є зручність звернення, можливість дізнатись позицію податкового органу (аргументацію його рішення) та відсутність плати за подану скаргу чи заяву. Проте адміністративний розгляд не завжди є результативним для платника, адже може мати місце необ'єктивність, так як скарга розглядається вищестоящим органом з певною упередженістю.

Як відзначає О.В. Євсікова, у розв'язанні податкових спорів найефективнішим формою захисту платників податків є судовий розгляд [4, с. 79]. Так, Конституцією України закріплено право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1].

Так як опонентом платника податків є суб'єкт владних повноважень судовий розгляд здійснюється у формі адміністративного судочинства. Об'єктами оскарження в податковій сфері можуть бути як рішення контрольних органів, так і їх дії або бездіяльність, а також податкові консультації. Основними перевагами оскарження в судовому порядку є великий обсяг повноважень судових органів, регламентація всіх стадій процесуальним законодавством і те, що виконання таких рішень підкріплюються державним примусом.

Необхідно зауважити, що податкові спори є довготривалими та виснажливими для платників податків, тому доцільно зазначити про альтернативні способи вирішення спорів, що активно застосовуються закордоном серед них – медіація, погоджувальні процедури, арбітраж, що дозволяють вирішити спірне питання швидко і результативно, дають змогу досягти балансу між публічним і приватним інтересом, побудованим на партнерстві з податковими органами. Проте хотілось б зазначити, що використання будь-яких примирливих процедур не є обов'язковим і зовсім не позбавляє платника податків права на використання іншого способу захисту своїх прав [1, с. 223].

При застосуванні медіації сторони самостійно обирають медіатора, вибудовують правила процедури та разом приймають остаточне рішення, що збільшує ймовірність подальшого виконання такого рішення. На жаль, інститут медіації поки не врегульований законодавством України, і знаходиться на стадії активної розробки та узгодження.

Самозахист як неюрисдикційна форма, полягає у виборі моделі поведінки, метою якої є захист. Платник податків може застосовувати засоби протидії, що не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства [2, с. 23]. Самозахист може бути виражений в активних діях особи, а може навпаки передбачати відмову вчиняти певні дії, що не передбачені податковим законодавством та можуть бути пов'язані з незаконними, необґрунтованими чи безпідставними вимогами контролюючого органу.

Отже, беручи до уваги все вище зазначене, можна зробити висновок, що у вітчизняному праві закріплено можливість реалізувати у судовому та адміністративному порядку право на захист прав та інтересів платників податків. Проте динамічність даної сфери потребує розвитку альтернативних способів вирішення податкових спорів, в тому числі завдяки медіації.

Список використаних джерел

1. Шишов О.О. *Форми захисту прав платників податків. Молодий вчений.* 2015. №2(3). С.221-225.
2. Чайка В. В. *Правові форми реалізації державної податкової політики України* : автореф. дис. ... д-р. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України. 2018. 40 с.
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Євсікова О.В. Наукові дослідження проблем розгляду справ, що виникають з податкових правовідносин, у судових інстанціях на території України. *Кримський юридичний вісник.* 2010. Вип. 1(8). Ч. 1. – С. 75-84.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

М'якота О.

студентка 4 курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент

кафедри конституційного, адміністративного

та фінансового права ТНЕУ

Вербіцька М.В

ДО ПИТАННЯ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Актуальність теми. Проблема платоспроможності в сфері розвитку господарського судочинства є однією із актуальних на сьогодні. Особливу увагу слід звернути на фізичних осіб, які у випадку непогашення грошових заборгованостей потребують допомоги. Так набуття чинності восени 2020 року Кодексу України з процедур банкрутства стане чи єдиним кроком, який значно буде сприяти покращенню фінансового становища таких осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження умов та порядку відновлення платоспроможності фізичної особи як боржника або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів вже неодноразово привертало увагу таких відомих вчених та науковців як: Гарник Л.Л., Жукова С.В., Поляков Б.М., Джунь В.В., Бутирська І. А., Асєєва Н.В., Беяневич О.А., Бірюкова І.А. та інші.

Метою цієї роботи є дослідження особливостей провадження у справах відновлення платоспроможності фізичних осіб, визначення переваг та недоліків їх правового статусу як